

กระทรวงพาณิชย์ : กำลังปฏิรูปโครงสร้าง การผลิตการเกษตร (ตอนที่ 6)

อนันต์ ดาไลดม

นายกสมาคมพืชสวนแห่งประเทศไทย

19 ธันวาคม 2557

ยุทธศาสตร์สินค้าเกษตรได้พืชเศรษฐกิจ 4 สินค้า ซึ่งได้มีคำสั่งคณะกรรมการร่วมจัดทำยุทธศาสตร์สินค้าเกษตรเป็นรายพืชเศรษฐกิจ 4 สินค้า คำสั่งที่ 1/2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ (Roadmap) 4 สินค้า คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน และอ้อย ซึ่งลงนามโดย พลเอก ฉัตรชัย สาริกัลยะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2557 โดยมีเหตุผลว่า “ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน และอ้อย เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร และเป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจทั้งสำหรับใช้ประโยชน์ภายในประเทศ และสร้างรายได้จากการส่งออกปีละหลายแสนล้านบาท ดังนั้นเพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางและทิศทางในการพัฒนาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน และอ้อยได้อย่างชัดเจนยั่งยืน และสอดคล้องห่วงโซ่อุปทาน ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย”

จากยุทธศาสตร์ดังกล่าว ผมได้เขียนบทความ เรื่อง “กระทรวงพาณิชย์: กำลังปฏิรูปโครงสร้างการผลิตการเกษตร” ได้วิเคราะห์เพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยกับภาพรวม และตรรกะของยุทธศาสตร์ดังกล่าว และได้วิเคราะห์การขยายพื้นที่ปลูก มันสำปะหลัง อ้อย และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ไปแล้ว 5 ตอน ในตอนที่ 6 นี้ ผมจะขอวิเคราะห์ เรื่อง การเพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันตามยุทธศาสตร์ดังกล่าว

ข้อเท็จจริง

ในโลกนี้มีประเทศผู้ผลิตน้ำมันปาล์มมากกว่า 90% จะอยู่ในกลุ่มประเทศอาเซียน คือ ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซีย และประเทศไทย ที่เหลือจะมีประเทศปาปัวนิวกินี ประเทศไนจีเรีย ประเทศโคลัมเบีย และอื่นๆ อีกบ้างเล็กน้อย

จากข้อมูลในปี 2555 และปี 2557 (ประมาณการ) ผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบของโลก

ผลผลิต : ล้านตัน ปี 2555 ปี 2556 ปี 2557

น้ำมันปาล์มดิบ	52.11	55.97	59.60
- อินโดนีเซีย	26.20	28.50	31.00
- มาเลเซีย	18.20	19.32	20.20
- ไทย	1.893	2.135	2.266

จากตัวเลขดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศมาเลเซีย มีส่วนแบ่งการตลาดถึงประมาณ 88% ของผู้ผลิตน้ำมันปาล์มทั่วโลก สำหรับประเทศไทยมีส่วนการผลิตประมาณ 5% ซึ่งเพียงพอกับความต้องการใช้ภายในประเทศ และมีเหลือเพื่อการส่งออกปีละประมาณ 2 - 4 แสนตัน ขึ้นอยู่กับปริมาณการผลิตและการใช้ภายในประเทศ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับประสิทธิภาพการผลิต ผลผลิตต่อไร่ ต้นทุนการผลิตต่อหน่วย และเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์มดิบจากผลปาล์มสดยังต่ำกว่าประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย เนื่องจากการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาด้านการปรับปรุงพันธุ์ ด้านเขตกรรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากภาครัฐมีน้อยมาก การพัฒนาปาล์มน้ำมันของประเทศไทยตั้งแต่ปี 2520 เป็นต้นมา ส่วนมากจะเป็นความร่วมมือระหว่างเอกชนและเกษตรกรชาวสวนปาล์ม แม้แต่พันธุ์ปาล์มน้ำมันที่นำมาปลูกภายในประเทศตั้งแต่ปี 2520 - 2540 ต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศทั้งนั้น ประเทศไทยเพียงมีการประกาศรับรองพันธุ์ปาล์มน้ำมันที่ทำการปรับปรุงพันธุ์ภายในประเทศ คือในปี 2542 ได้แก่ พันธุ์สุราษฎร์ธานี 1 และการรับรองพันธุ์ของเอกชน ได้แก่ บริษัท ยูนิควานิซ จำกัด บริษัท อุดิพันธุ์พืช จำกัด และเอกชนอีกจำนวนหนึ่ง

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันประมาณ 4.5 ล้านไร่ ผลผลิตเฉลี่ยไร่ละประมาณ 3 ตัน เปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์มจากผลปาล์มสดประมาณ 17% ซึ่งภายใต้พื้นที่ดังกล่าว หากได้มีการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตโดยการสนับสนุนของภาครัฐอย่างจริงจัง เช่น การจัดหาแหล่งน้ำชลประทาน ให้แก่ชาวสวนปาล์ม การให้ความรู้ในการดูแลรักษา การใส่ปุ๋ย ควบคุมไม่ให้เกษตรกรตัดผลปาล์มอ่อนไปจำหน่าย จะสามารถเพิ่มผลผลิตได้ถึงไร่ละ 4 - 5 ตัน เพิ่มเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์มจาก 17% ให้เป็น 18 - 19% ได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีการขยายพื้นที่ปลูกแต่ประการใด เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันตามเหตุผลของการตั้งคณะทำงานจัดทำยุทธศาสตร์ตามประกาศของกระทรวงพาณิชย์

เมื่อมีการเปิด AEC การไหลทะลักเข้ามาของน้ำมันปาล์มจากประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย ตามข้อตกลงของการเปิดการค้าเสรีจะเป็นการสกัดกันได้อย่างมาก ซึ่งการไหลทะลักเข้ามาของน้ำมันปาล์มของ 2 ประเทศดังกล่าว จะมีผลกระทบต่อราคาปาล์มน้ำมัน ทั้งผลปาล์มสด และน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศอย่างรุนแรงจนไม่สามารถป้องกันได้ เพราะแม้แต่ก่อนหน้านี้นั้นจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีการกำหนดโควตาการนำเข้า มีการควบคุมการนำเข้า แต่ทุกครั้งที่กระทรวงพาณิชย์อนุญาตให้มีการนำเข้าน้ำมันปาล์มจากประเทศเพื่อนบ้าน จะมีผลกระทบต่อราคาผลปาล์มสดที่เกษตรกรขายได้โดยทันที การนำเข้าน้ำมันปาล์มแต่ละครั้ง เป็นการทำร้ายชาวสวนปาล์มทุกครั้งจนมีการชุมนุม มีการต่อต้านตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ทั้งๆ ที่ผลปาล์มสดของเรามีเพียงพอต่อการใช้ภายในประเทศและมีเหลือเพื่อการส่งออกบ้าง ดังนั้น หากมีการขยายพื้นที่มากขึ้น ปริมาณปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้น จะทำให้ปริมาณผลผลิตเกินความต้องการของการใช้ภายในประเทศจำนวนมาก จะมีผลต่อราคาที่เกษตรกรจะขายได้โดยทันที และหากไม่สามารถควบคุมการนำเข้าได้ ชาวสวนปาล์มก็จะเดือดร้อน ปัญหาก็จะตามมาอย่างมากมาย

การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันย่อมไม่ใช่เป็นการขยายพื้นที่เพาะปลูกอย่างแน่นอน แต่ต้องเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต คือ การเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยต่ำลง เพิ่มเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์มดิบในผลปาล์มสด ทำให้เกษตรกรขายได้ในราคาที่สูงขึ้น โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มจะมีวัตถุดิบเข้าโรงงานที่มีคุณภาพมากขึ้น ทำให้ต้นทุนการแปรรูปต่ำลง สิ่งนี้ก็คือการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างแท้จริง และจะทำให้การพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์ม น้ำมันและน้ำมันปาล์มจะอยู่ได้อย่างยั่งยืนตลอดไป
